СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION.

ТРИ ЦЕНТИ РІК XLV. Ч. 229. Джерзі Ситі, Н. Дж., субота 2-го жовтня 1937. VOL. XLV. No. 229. Jersey City, N. J., Saturday, October 2, 1937. THREE CENTS

ПРЕЗИДЕНТ НА КАНАДІЙСЬКІЙ ЗЕМЛІ

ВІКТОРІЯ. (Брітіш Коломбія). — Тисячі канадійців витали овацінно президента Рузвелта, що вступив на канадійську землю, щоб заманіфестувати добро-сусідські взаємини з Канадою. Рузвелт казав, що тепер голови урядів обидвох держав переїжджають собі з одної держави до другої в такий самий спосіб, якби переїжджали з одного стейту до другого. Президент іще підкреслив і добрі взаємини з Великою Британією.

ПОДАТКИ ЗА ВИСОКІ.

ВАШИНГТОН. — З бізнесом може бути гірше кожного часу, бо федеральні податки занадто обтяжують промисловців. Це є причиною біржевого краху, що був в останніх часах. Так каже Морис Тріменй, що був 10 років контрольором нюйорського стейту.

ЗАВОДЯТЬ ВОЄННИЙ СТАН ДЛЯ БОРОТЬБИ З ЧЕРВОНИМИ.

РІО ДЕ ЖАНЕЙРО (Бразилія). — Міністер справедливости заповів, що буде заведений негайно воєнний стан, який тревати́ме 90 днів. Цього домагаються офіцири армії, які стверджують, що їхня розвідка виказала, що московський комінтерн видав наказ викликати в Бразилії революцію. Ці секретні накази перелапано. Революція мала розпочатися з днем 27. жовтня. Міністер подав далі, що він має в руках інструкції, які видав комінтерн, а які наказували повбивати членів уряду і тих військових, що відносились особливо ворожо до комуністів. Наказано теж нищити публичні і військові будинки, магазини, летовища і т. п. Стверджено теж, що комуністи перепачковували зброю до Бразилії. Все те, що тепер діється в Бразилії, є продовженням великої політичної внутрішньої боротьби, яку започаткували ліві своїм повстанням у листопаді 1935 р.

БОРОНИВСЯ ПЕРЕД РОБІТНИКАМИ РЕВОЛЬВЕРОМ.

ДІТРОЙТ. — Яких сорок юнійних робітників „Юнайтед Отомобіл Воркерс Асосіейшен" облягали президента юнії, Гомера Мартина, в його готелі. Мартин замкнувся в кімнаті й з револьвером у руках не впускав до неї робітників, що хотіли з ним переговорювати. Йшло про тих орґанізаторів, що він їх позбавив праці. „Облога" тревала 7 годин. Потім Мартин пішов на переговори.

ПОКИЩО НЕ НАТИСКАТИМУТЬ НА ЯПОНІЮ.

ВАШИНГТОН. — Адміністрація дає до зрозуміння, що вона покищо здержиться від дальшої інтервенції в справі японських бомбардовань отвертих міст у Китаї.

ВІЙНА, АЛЕ ЦІНИ НЕ ПІШЛИ ВГОРУ.

ВАШИНГТОН. — Американський торговельний аташе повідомляє з Токійо, що хоч Японія є на воєнній стопі, то проте ціни на товари, як це буває у таких випадках, цілком не пішли вгору. Навпаки, споживчі товари подешевіли, бо зародило, а крім цього видано гострі закони проти воєнних спекуляцій.

„ФАДЕР ДІВАЙН" БАНКРОТУЄ.

НЮ ЙОРК. — З муринським чудотворцем, якого звуть „Фадер Дівайн", стає щораз гірше. Реальности, що призначені на „Небо", виставляють раз-у-раз на ліцитацію. І то ліцитують „ангели", бо приходять до висновку, що „Фадер Дівайн" їх ошукує.

НА ПОЛУДНЕ!

ВАШИНГТОН. — Ось такий клич підносять ґуґернатори 9 полудневих стейтів. Під тим кличем поведуть величезну кампанію, яка матиме на цілі переконати промисловців, що Полудне є ідеальним місцем для розвою промислу. Губернатори кажуть, що Полудне має необмежену скількість сирівців, дешеву електрику, добру комунікацію і добрих та дешевих робітників. На Полудні, кажуть вони, дешево й приємно жити, бо там гарне підсоння.

БОЯТЬСЯ ЗАКОНУ ПРО ПЛАТНЮ І ГОДИНИ ПРАЦІ.

НЕШВІЛ (Тенесі). — Промислова Рада Полудневих Стейтів є проти закону про найнижчу заробітню платню і найвищий час праці. Рада каже, що сам закон є добрий, але небезпека лежатиме в його приміненні, бо і Найра провалилася тільки тому, що не дописала адміністрація, хоч ідея була добра.

ПРОТИ ТРЕТЬОЇ РОБІТНИЧОЇ ОРҐАНІЗАЦІЇ.

ОЛБАНІ. — „Ди Стейт Борд оф Стендардс енд Апілс" не дозволив на видання чартеру для „Нешенел Федерейшен оф Лейбор, Інк." Такого чартеру домагався Джан Ларчмонт в імені 40 міліонів незорґанізованих робітників". Рада заявила, що вже є доволі неспокою через суперництва між Американською Федерацією Праці й Комітетом Промислової Орґанізації й тому нема потреби творити ще третю орґанізацію.

ВІДІЗД МУСОЛІНІЯ З БЕРЛІНА.

Після кількаденного побуту в Берліні Мусоліні виїхав звідти назад до Італії. Перед відїздом він враз з Гітлером переглядав впродовж двох годин марш німецьких військових частин. Внаслідок його подорожі німецько - італійська приязнь скріпилася. Також щодо становища Франції в еспанській справі ця дружба готова набрати конкретного змісту.

ВЧИТЕЛЬКА СКОЧИЛА З 3-ГО ПОВЕРХА.

У Львові з 3-го поверха кам'яниці скочила на партер та потовклася 25-літня Ева Френкель, родом з Підгаєць, по званню приватна вчителька. Вона прибула до Львова, щоб померти. З залишеного листа ясно, що причиною намаганого самогубства був розстрій нервів, що на нього згадана Френклівна захворіла, бо її батько вдруге оженився по недавній смерті матери. Мачуха, видно, не відносилася добре до Френклівної.

РІЗНИК ЗАКОЛОВ НОЖЕМ СВОГО ШВАГРА.

У Лучках коло Брюхович під Львовом різник Пенкаля зчинив авантуру своїй жінці і її братові Григорієві Поліщукові, закидаючи жінці, що має любка; опісля Пенкаля заколов ножем свого шваґра. Вбивника арештували.

ВІДКРИЛИ СКРИНКОВІ ГРОБИ.

Підчас розкопувань землі в Марґовні, коло Бидгоща, на Поморю, натрапили на скринкові гроби з попільницями, повними попелу з костей. Ці залишки походять, здається, з вчасної залізної епохи.

ТРАГЕДІЯ ЛЕШКОДУШНОЇ ДІВЧИНИ.

Перед городським суддею, д-ром Дмоховським у Ярославі відбулася розправа, що кидає темне світло на життя легкодушної сільської дівчини. З арештів спроваджено 27-літню сільську дівчину Теклю Тековську з 14-місячною дитиною на руках і поставлено перед суд. Акт обвинувачення закидав Тековській, що вона без білету хотіла переїхати потягом з Журавиці під Перемишлем до Ланьцута. Тимчасом залізнична контроля висадила її на стації в Ярославі і віддала в руки поліції. Тековська до вини призналась, а на питання судді, що має сказати на свою оборону, відповіла: Мешкаю в Крачковій, повіт Ланьцут. Я поїхала до Журавиці, бо там мешкає ксьондз С. З., батько дитини, яку держу на руках. Хотіла я йому показати, що є дитина і має 14 місяців. На запит судді, чи той ксьондз С. З. дає гроші на удержання дитини, дівчина добродушно відповіла: „Тепер не дає, але ксьондз зо мною ожениться і буде дитину опікуватись. Тепер я хотіла йому показати, що дитина вже є. Ксьондза в Журавиці не застала, а що не маю грошей на поворот, всіла без білету до поїзду". Тековську засуджено на один тиждень арешту з припиненням кари на два роки.

ОШУКАНСТВА З АМАТОРСЬКИМИ ГОНОРАРАМИ В СОВЄТАХ.

Совєтська „Правда" критикує гостро порядки, що панують в одному з найбільших совєтських видавництв, „Академія". Книжки видавані так недбало, що впродовж року треба було знищити готових видань на суму 612,000 рублів. За кожний аркуш виданих книжок видавництво виплатило середньо 1,000 „рублів „авторського гонорару". Це дивне, коли взяти на увагу, що „Академія" видає переважно клясиків: Шекспіра, Данте, Пушкина і т. д., що давно вмерли і за гонорар не впоминаються. Річ у цьому, що величезні гонорарі просто ділено між довіреи працівників видавництва і записувано під фальшивими позиціями.

ПОЛЯКИ ЛЕҐІТИМУЮТЬ НАСЕЛЯНИ В ПОГРАНИЧНІЙ СМУЗІ.

Громадські уряди у всіх місцевостях, положених у пограничній смузі, почали видавати мешканцям особисті леґітимації з дописком про дозвіл на побут. При тій нагоді перевірюється управнення до побуту на пограничному терені згідно з останніми приписами.

САРАНА НА ВОЛИНІ.

В околицях Нового Чарторийська, пов. Луцьк, появилася сарана, що наробила досить великої шкоди. Стація ростинної охорони при волинській рільничій палаті ствердила, що це рід сарани, яка виступає часто в центральній Азії.

БРОНЗОВА НЕДУГА.

В Стрию був рідкий випадок т. зв. бронзової недуги (туберкульози нирок). Тому два місяці захворів на цю недугу 19-літний Тадей Шульц і вмер, хоч ратували його лікарі. Подібний випадок занотовано в Стрию тому 15 літ.

ЧУДЕСНЕ ПОДУЖАННЯ ПАРАЛІТИЧКИ.

Бельгійська преса розписується про чудесне оздоровлення в Люрді 27-літньої Ельзи Конінк з одного містечка у Фляндрії. Вона 9 літ лежала спаралізована вдома, приумеру ніякі лікарські ради і хірургічні заходи не помагали. Була така знесилена і марна, що важила тільки 32 кг. Нарешті родина на її бажання повезла її до чудотворного місця в Люрді, хоч лікарі з огляду на її стан здоровля відраджували цю прощу. Коли вона прибула до Люрду, відразу почула поправу в здоровлі, а коли в часі евхаристичної процесії надійшла хвиля благословення хорих, дивна дрож прошибла ціле її тіло і нараз вона станула на власні ноги і почала йти. Вона почулася зовсім здоровою. Вістка про її подужання рознеслася швидко до її рідного містечка і коли вона приїхала на стацію в Гандаві, зібралася велика юрба людей, що хотіли на власні очі переконатися, чи вона дійсно здорова. І справді недавна паралітичка ходить та набирає ваги на тілі. Справою занялися лікарі, щоб ствердити, чи її подужання потребує довго.

БОЛЬШЕВИЦЬКА ГОСПОДАРКА.

Ревізії, переведені в ленінградських товарових магазинах і крамницях, виявили величезні зловживання і спроневірення, особливо у виборському районі. Бракує товарів на сотки тисяч рублів, а касові браки йдуть на міліони. Товари продавано приватним спекулянтам, які відпродували їх населенню по високих цінах. Взагалі каси всюди пусті, внаслідок чого сотки директорів і службовців опинились у вязниці.

ЕСПАНСЬКІ ДІТИ В СОВЄТАХ.

Із совєтської преси довідуємося, як виховуються тисячі еспанських дітей, які перевезено до Совєтів після упадку Маляги та Більбао. Вчителями для них установлено еспанських комуністів, що теж приїхали до Совєтів, або абсольвентів інституту Леніна, що знають еспанську мову. Значну частину предметів викладають мовою російською, яку еспанські діти вивчують легко. Совєтське виховання має зробити з них ворогів фашизму і пролетарських борців.

ВЕЛИКЕ СПРОНЕВІРЕННЯ.

В кулецько-промисловому банку в Косцяні в Познаньщині викрито спроневірення на 55,000 зл., якого допустилися два урядовці. Зловживання тревали 7 літ, причому управа банку послугувалася фальшивими білянсами.

НЕЩАСЛИВИЙ КАНАЛ.

Як повідомляють „Ізвєстія", на каналі Москва—Волга, який недавно відкрили, сталося вже кілька катастроф. Пароплав „Молотов" розбився об камінні стіни каналу, а інший корабель наїхав на шлюзову заставу. Шкоди доходять до 100,000 рублів. У звязку з тим комісар шляхів звільнив із становища директора експлуатації каналу, Вольського, та головного інжиніра Атлева.

ГОЛОДІВКА ІНВАЛІДА.

Юліян Фостик з жінкою й з двома дітьми зачав голодівку в Бориславі. Цим хотів він звернути на себе увагу, щоб одержати працю. По кількох днях голодівки Фостик одержав запевнення з Фонду Праці, що дістане місце сторожа при сезонових роботах, і тому припинив голодівку.

ЖЕРТВИ ГРОМІВ.

В Городку, пов. Лісько, грім ударив у хату Генрика Мердака і спалив цілу загороду. У хаті знаходилися пять осіб, з яких чотири особи пригломшило, а 14-літню дівчину вбило. Подібне сталося в Середному Селі, де грім ударив у хату Йосифа Филиняка, де знаходилися сім осіб. Згинула 37-літня жінка, інші особи вийшли цілі. — В селі Скореві на Кашубах грім ударив у хату і, розбивши дзеркало, вилетів крізь вікно до стайні, де вбив три коні й одну корову. Людям нічого не сталося. — В Липовиці, пов. Кремянець, грім убив 15-літню Антоніну Стадницьку, що пасла худобу і підчас бурі сховалася під дерево.

ЗАМУЧИЛИ ЖІНКУ ЛЮБЧЕНКА

КИЇВ. — Жінку Панаса Любченка, голови народніх комісарів України, який поповнив недавно самогубство, аґенти ҐПУ замучили в тюрмі. Про неї ходили чутки, що вона хотіла виїхати за границю і вивезти якісь документи, що розкрилиб цікаві річи у Совєтах, але аґенти ҐПУ її вчас арештували. Рівночасно з цим ідуть численні арештування серед української інтеліґенції. Московська преса зовсім не криється зо своїм суто московським шовінізмом, в імя якого вона накликує владу до розправи з українськими націоналістичними елементами.

КИЇВСЬКЕ РАДІО НА ПОСЛУЗІ СЕПАРАТИСТІВ.

МОСКВА. — На конференції шефів радіонадавчих стацій СССР підчас обговорювання справ київської радіостації, комісар лучби заявив, що з київської радіостації загалом усунено 16 осіб. Десятьох з них арештовано за приналежність до сепаратистичної організації. Їх обвинувачують у тому, що підчас нічних авдицій надавали накази проводу сепаратистичної орґанізації, користаючи зо спеціяльно опрацьованої тайної азбуки, а також тайних кличів.

ЯПОНЦІ ТВЕРДЯТЬ, ЩО БЛІХЕР КОМАНДУЄ КИТАЙСЬКИМИ ВІЙСЬКАМИ.

ТОКІЮ. — Японська аґенція Домей твердить, що китайськими військами керує совєтський маршал, командант совєтських військ на Далекому Сході, ген. Бліхер. Всі китайські воєнні ділання є під строгою контролею Бліхера. Також Совєти засоблюють китайську армію літаками, зброєю й амуніцією. Совєтський амбасадор у Китаю, Богомолов, виїхав літаком до Москви, щоб предложити своєму урядові китайські умови тісної співпраці в боротьбі з Японією.

ПОМЕРЛА СТАРА УКРАЇНСЬКА АРТИСТКА.

ЛЬВІВ. — У Львові померла в 76 році життя стара й колись добре відома всьому українському загалові драматична артистка Іванна з Коралевичів Біберович. Під кінець минулого віку покійниця займала на українській сцені першорядне мистецьке місце. Вона відзначалася великою інтеліґенцією, знанням людської вдачі і талантом відтворювати чисті викінчені типи і нахилом до сильного траґізму. З покійницею зійшла в могилу остання артистка українського театру, що належала до „старої школи".

НІМЕЧЧИНА И ПОЛЬЩА ПІДПИШУТЬ МЕНШИННИЙ ДОГОВІР.

ВАРШАВА. — Польський уряд підпише з німецьким урядом меншинний договір, на основі якого Польща зобовяжеться не переслідувати тих німців, що є під польським пануванням, а Німеччина зобовяжеться не переслідувати тих поляків, що є під її пануванням. В останніх місяцях обидва уряди натискали дуже на свої меншини, стараючись їх змести з лиця землі. Але коли Польща почала занадто натискати на німців, що знаходяться в її границях, Німеччина почала те саме робити зо своїми поляками. Положення було загострилось до тої міри, що мало не розбито німецько-польської дружби. Тепер, з поворотом польського міністра Бека з Женеви, підпишуть меншинний договір, який управильнить ці справи.

ДАЛЬША „ЧИСТКА" СЕРЕД ҐЕНЕРАЛІВ.

МОСКВА. — Адмірала Орлова, команданта совєтської фльоти, який враз Літвіновом заступав Совєти на коронації англійського короля, усунено з командування. Про це усунення совєтська влада довший час мовчала. Щойно „Правда", офіційний орган Комуністичної Партії, написала, що „на морській параді був присутній адмірал Вікторов, що є головним командантом совєтської фльоти". Також замінено адмірала Сівкова, команданта балтійської фльоти, адміралом Ісаковом.

ЛІҐА НАЦІЙ ХОЧЕ ПОКІНЧИТИ НЕВТРАЛЬНІСТЬ В ЕСПАНІЇ.

ЖЕНЕВА. — На засіданні Ліґи Націй принято резолюцію, яка може мати далекойдучі наслідки в еспанських справах, як теж у справах загально-европейських. Ця резолюція говорить, що коли в короткому часі якась держава, що має свої війської відділи в Еспанії, не відтягне тих відділів, то ті держави, які підписали невтральність в еспанських справах, цю невтральність відкличуть. Це відноситься в першій мірі до Італії. Коли Італія цього не зробить, а Мусоліні кількакротно заявляв, що не зробить, то це може викликати загострення в Европі, а хто зна, чи не загальну війну.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc,
t 81 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЛЮДИ, ЧИ СИСТЕМА?

Не минає дня, щоб з Росії не прийшла вістка про нові арешти, про нові усування визначних урядовців з визначних посад, заслання, розстріли. Нині „чистять" один промисл, завтра другий. Нині розстрілюють у Москві, завтра в Харкові, позавтра на Далекому Сході. Нині розстрілюють партійних керівників комуністичної партії, завтра письменників, позавтра начальника промислу. Нині засуджених називають саботажистами, завтра руїнниками, позавтра троцькістами, позазавтра націоналістами, а ще пізніше шпигунами, і так далі. Як звали, так звали, ріжниці не робить: кінець один. Чистять, ліквідують, з лиця землі стирають.

Яка ціль цих усіх дикарських розрахунків? Звісно, таких цілей може бути багато. Одною з важніших є без сумніву бажання диктатора розрахуватися з особистими ворогами. Це вже загальна риса диктаторів, що вони не зносять найменшої ріжниці в поглядах і в кожній дрібній ріжниці добачують бажання звалити їх особисто зо становища влади. Одначе рівночасно з цим бажанням слідно виразно з усіх донесень іще інше бажання, бажання не особистого забезпечення, а бажання суспільної поправи. Адже при кожній екзекуції говориться, які то наслідки мала злочинна діяльність „зліквідованого проступника". Показується за кожним разом, що через цю діяльність не виконано як слід програми рільних зборів, або не вироблено стільки фабричних виробів, скільки домагався уряд, або не перевезено залізницею того добра, яке треба було перевезти. Виходилоб, що ціллю диких розправ є поправа продукції економічного добра, його перевозу і його розділу.

Звісно, це важні справи, але в культурному світі за такі недостачі смертю не карають, хіба в часі війни. Та, як комунізм завів собі таку кару, це його діло й світові це було би зовсім байдуже, як там хтось по своїй матері плаче. Коли світ цікавиться цими дикими „чистками", то тому, що підозріває, що всі ці люди, засуджені за занедбання своїх обовязків, за таке занедбання не винуваті. Можливо, що фабрики не роблять, як слід, але не винуваті цьому розстрілені керівники. Можливо, що рільні збори не дали бажаної скількости збіжжя, але не дали би вони більше, якби на чолі господарки стояв хтось інший. Підозріває світ, що не винуваті тут люди, але винувата ціла система роботи. Не можуть на чоло ріжних господарських підприємств добутися найкращі на це люди, коли в краю править одна лише партія й коли вона на всяку посаду підбирає чоловіка передівсім не за його здібність до даної праці чи керування, а за його добру партійність, за його заслуги для большевизму.

Розстріли, звісно, в такому випадку не поможуть. Ті, що прийдуть на зміну розстрілених, не зроблять більше, як зробили розстрілені. Прийдеться колись і їх розстрілювати, поки нарешті й московські голови зрозуміють, що, як розстрілюватиб кого, то не людей, а цілу систему.

Тоді прийде кінець цілому комунізмові.

НОВІ КНИЖКИ

Анґлійська книжка про українців у Злучених Державах.

Накладом друкарні Шікаґовського Університету появилася цими днями анґлійською мовою книжка про українців у Злучених Державах, якої потреба відчувалася вже здавна. Є це праця д-ра Василя Галича під заголовком: UKRAINIANS IN THE UNITED STATES.

Потрібна книжка.

Про потребу такої праці для американського читача говорить самий автор у передмові до своєї праці: „Прибуття так званих „нових іміґрантів" заставило деяких людей, між ними велике число публіцистів, заняти вороже становище до чужинців. Декотрі з них через свої писання викликали національне упередження. Одначе деякі вчені студіювали проблему уважно та подали висліди, в котрих вони оцінювали вартість вкладів іміґранта в Америку. Наскільки мова йде про словянських іміґрантів, не кожна ще ґрупа видала з себе своїх істориків, і дослідники іміґрації занедбали деякі національні ґрупи. Через те ще багато лишається для майбутнього розсліду на цьому полі американської історії".

Звісно, із словянсьхих національних ґруп такої історії своєї іміґрації петребують передівсім українці. Вони теж належали до „нової іміґрації". Вони теж причинилися до економічного розвою цього краю. Вони прийшли сюди у великім числі. І про них ще мало досі писалося й пересічний американець мало про них знає.

Та не лиш американець, можемо сказати отверто ми самі, українці. Ми мали, щоправда, вже працю Юліяна Бачинського про українську іміґрацію в Америці, але матеріяли, зібрані для цеї праці, вже нині перестарілись. Вони були застарі подекуди навіть уже в часі видання тої праці. Українцям треба книжки, що дає про українську іміґрацію фактичні дані, котрі пересічному іміґрантові треба знати, нераз необхідно.

Хто вони й звідки вони вийшли?

У цій праці автор починає передівсім обрисування історичного тла української іміґрації. Тому він малює ґеоґрафічне положення України, її природні багатства, розселення українців, а далі коротко політичну ґеоґрафію та пояснює її довшим нарисом історії України.

Дійшовши в ньому до найновіших часів, автор малює ті політичні й господарські обставини, серед котрих жив український народ перед війною, а котрі заставили велике число українців іміґрувати з рідного краю.

Чому українці йшли до Злучених Держав.

Змалювавши в цей спосіб ґеоґрафічні й історичні джерела іміґрації, автор переказує історію української іміґрації до Злучених Держав, розріжняючи в ній кілька відмінних періодів. Він показує далі, чому іміґрація зверталася в такому великому числі дб Злучених Держав та яке культурне тло української іміґрації до Злучених Держав. У спрямуванні іміґрації до Злучених Держав велику ролю відіграли листи перших іміґрантів з Америки й аґітація корабельних ліній. Австрійський уряд робив свідомі заходи до здержання цеї хвилі іміґрації й тому перші іміґранти мусіли поборювати спеціяльні труднощі.

Автор малює типи перших іміґрантів галицьких українців у Новій Анґлії й українців з Росії на західньому побережжі Америки. Як звісно, з цих останніх найцікавіший тип це піонір української іміґрації, священик Агапій Гончаренко, і йому автор присвячує більше уваги. Автор вказує на чинники, що рішали про зріст числа іміґрантів та розміщення українських іміґрантів по Америці.

Як іміґрант пристосовується до прибраної вітчини.

Показавши, як іміґранти вийшли з краю і як вони розселились по Злучених Державах, автор зчерги малює цікавий процес їх пристосування до нового краю. Як виглядає перша стичність іміґранта з новим краєм? Чому він, звичайно селянин, не йде працювати на землю? Як він дістає роботу в місті? Як він уподобнюється до окружаючих його американців?

Кожний іміґрант у перших часах свого побуту в новім краю переходить спеціяльні іміґрантські труднощі. Він почуває в собі певні недостачі. Він має ріжні фінансові відповідальності. Він попадає на непривичну зовсім працю, чи то в фабриці чи то в копальні. Як він там дає собі раду?

Звісно, в пристосуванні всякої масової іміґрації до нового краю грає велику ролю інтеліґенція. Вона наче виясняє новий край іміґрантові. Як було під тим оглядом з українською іміґрацією?

Українська іміґрація переходила звичайні труднощі всякої іміґрації, але мала ще й питомі собі труднощі. Наші іміґранти мали не тільки пристосуватися до нового краю, але багато більше: це були селяни, що мали пристосуватися до міста. Це були жінки, що мали навчитися працювати поза домом. Родинні відносини не все були впорядковані.

До того й у Злучених Державах не все йшло як слід. Америка теж переходила крізи, депресії й безробіття, з практики зовсім невідомі українському іміґрантові, і йому приходилося пристосовуватися й до цього.

Український іміґрант у фармерстві.

Автор присвячує спеціяльний уступ вкладові української іміґрації в американське рільництво.

Як звісно, це вклад багато менший, ніж вклад української іміґрації у канадійське рільництво. Одначе й він не малий. Та він малощо знаний. Автор саме завдав собі труду, щоби пізнати з першої руки українські рільничі кольонії по Злучених Державах. Він обїхав автом українські кольонії в Новій Анґлії, Ню Йорку, Ню Джерзі, по західніх стейтах. Він знає майнерів, що збільшують свій прожиток фармерством. Він знає навіть фармерів у далекому Тексасі й Оклагомі, й може про них розказати цікаві речі, яких ми досі не чували.

Український іміґрант у бизнесі й професіях.

Неменше цікавий поступ українського іміґранта в бизнесі. Українці беруться до нього вже в досить поважному числі. Цікаво знати дані про цю галузь економічної діяльности, щоби подати якісь вигляди на будучність.

Цікаве теж відношення українців до кооперації Колись українські іміґранти хапались до цеї форми бизнесу. Чому цього не роблять тепер?

Яку ролю грають українськ іміґранти в більшім бизнесі? Яке їх відношення до банкового діла?

Яку ролю грають українці в професіях, у науці, в штуці: Про все це автор зібрав повні інформації й подав їх у своїй книжці.

Орґанізоване життя української іміґрації.

Далі автор присвячує цілий уступ орґанізаційним заходам української іміґрації, отже передівсім запомоговій кооперації, політичним національним орґанізаціям та політичним партійним орґанізаціям, як партійним клюбам.

Він кладе спеціяльну увагу на орґанізації жіноцтва, орґанізації спорту, професійні орґанізації, танкові клюби та ліґи молоді.

Як у житті української іміґрації, так і в книжці д-ра Галича дано велике місце релігійному життю та церковній орґанізації.

Українська іміґрантська преса.

„Українська преса в Злучених Державах мала бурливу історію", каже автор на вступі спеціяльної глави про українську пресу. „Було тут багато одиниць, готових починати часописи, але не було публики, готової підпирати кожний оснований часопис".

Автор починає її з видавництва А. Гончаренка в семім десятилітті минулого століття та переповідає її до останніх років, подаючи притому цікаві факти про характер української іміґрантської преси, редакторів, вплив преси, її партійного духа і т. і. Він показує на велику смертність української преси та на зростаючий вплив анґлійської мови в українській пресі в Америці.

Багато фактів зібрано теж у відділі про суспільну діяльність, музичні орґанізації й громадянські підприємства. Тут говориться теж дещо про школи.

У кінцевім уступі автор пробує глянути в майбутність. Куди піде дальший розвій української іміґрації в Злучених Державах? Чи буде вона вертатись назад до рідного краю, з котрого вийшла, як було її первісним наміром? Чи лишиться далі в Америці? Як лишиться, то чи зіллється з рештою Америки, чи буде проявляти своє окреме національне й культурне життя?

Стільки цікавих питань порушує в цій книжці автор. До неї додає ще ріжні статистичні дані (деякі з них уже відомі українській читаючій публиці з Ювилейної Книги Українського Народного Союзу) та спис українських кольоній. Книжка має добрий, себто повний показник (індекс), що дозволяє читачеві знайти в книжці скоро те, чого йому треба, та гарні ілюстрації й мапу Европи, що подає положення українських земель. Ціна книжки не низька ($2.50), але, з огляду на обмежений ринок для такої книжки, зовсім оправдана. Вона повинна бути в домі кожного освіченого українського іміґранта.

НА КИЇВ!

(Сценічна картина з нагоди річниці 31. серпня 1919 року).

Сцена: Праворуч позаду видно Дніпро та Київ з Софійським Собором. Ближче могила, на ній Боян з бандурою. Сумерк...

Я В А I.

Хор:

Ой біда, біда та чайці небозі...

Боян (вдаряє мовчки кілька акордів на бандурі): Гай!... Гай!... Знов ллється кров... Знов скаженіє кат, знов гайвороння шибає недосяжними просторами, шукаючи добичі. Вже біль як тисячу літ на грані двох світів... Гай... Гай... Народе мій! Вже стільки літ воюєш з хижими сусідами та захищаєш волю інших, а для тебе — нема волі... Та в цій крівавій боротьбі скріпилися твої мязи, змогутніла твоя сила. Ти сотний раз піднявся проти твоїх катів, щоб творити своюволю, щоб творити свій закон!...

Ой у лузі червона калина...

І добре ти зробив... Щоб не заржавіли мечі, щоб стали полки тверді, сильні, невгнуті, щоб мерехтіли жовто-блакитні прапори... Вже грає лицарська кров, а очі горять жагою перемоги й щастя, що пливе від неї. Гай... Гай... Бож і неволі в нас багато було... Важкої неволі, що від неї плакала, сумуючи, трава і похилилась червона калина. Гей! Стрільці! Ви підняли червону калину й повеселіла Україна-Мати... Як тури змагаються. Немов Святославові полчища сміливо виступають у бій.

Нема в світі кращих хлопців...

Яке завзяття! Господи! Додай їм сили! Нехай проженуть заволоку, що спалив рідне гніздо, а край обернув у руїну! (Підноситься, глядить з натугою): Не мають зброї!... Одначе борються... Вмирають, як герої... Ідуть... тут... (По хвилі. Сідає, склонивши голову на руки — глядить байдуже довкруги). Стільки жертв... Стільки пролитої крови за свободу народу! І все на марне?... З усіх сторін ворог. На всіх фронтах боротьба... І зо своїми, що, заманені в сіті ворожої ідеї, пють братню кров — і з чужими.

Гей та зажурились...

І як довго?... (Зривається, підносить руки вгору): Схаменіться! Чуєте? Досить крови за чужі ідеї! Всі сили Матері своїй віддайте! Нехай устане брязкіт ганебних кайданів!... Нехай несеться могутня пісня перемоги! (Спів чути щораз голосніше). О, це не є пісня перемоги! (По хвилі): Але ось ідуть із заходу довгі ряди.

Я В А II.

(На сцену входить хор стрільців, співаючи дальше почату пісню. Усі в стрілецьких одностроях з похиленими головами, судорожно держать кріси в руках).

Боян: Очі їхні горять... Руки стискають кріс... (До стрільців): Куди Бог провадить, стрільці?

I. Стрілець: Ідемо нашим братам на поміч! Ідемо Київ добувати!...

Боян: Поміч... З усіх сторін ворог... А сил так мало...

Я В А III.

(На сцену входить гурт вояків У. Н. Р. та палко витаються зо стрільцями. Чути оклики: Слава! Слава Україні! Такіж голоси чути й за сценою).

Стрілець I: Ось ми разом! Спільними силами княжий город відберемо! Проженемо ворога!

Усі: Славно! Проженемо!

Я В А IV.

Старшина (входить): Гей! Хлопці, юнацтво! Не гаяти нам довго часу! Не на те прийшли ми, щоб відпочивати!

Голоси: Ні! Ні! Перемоги! Перемоги над ворогом!

Старшина: І не тратити нам часу! Мати українських городів, золотоверхний Київ, терпить знов наруги від північного наїзника. Та ми не допустимо до цього! Брат з братом, плече об плече мусимо відібрати столицю з рук червоного наїзника! Головний отаман наказ дає, щоб ви готові були до походу, щоб матір українських земель визволити з рук ворога, щоб у столиці переможні дзвони грали! На Київ!

Усі: На Київ! На Київ! (На сцені й за сценою довго чути оклики: На Київ! На Київ! Співають грімко. Виходять. Спів чути щораз тихше).

Хлопці алярм! опісля Слава, слава, отамане!

Боян (сам): Пішли... Яка доля їх стріне? Чи видержать у нерівному змагу? Чи не ослабнуть їхні руки? Ідуть... Босі, голодні, винужденілі, але повні духа. Перший бій... (Підноситься, хвилю обсервує, опісля радісно): Перемогли! Ідуть вперед! Минають поля, ліси, села. А ворог тікає здивований... (Сміється): Дивуєтеся, червоні супостати? Ха! Ха! Ха! Не дивуйтеся! Це відізвалася кров предків - варягів, що не знає зупину на дорозі до перемоги! З хат виглядають здивовані лиця... А молоді йдуть до них. Хапають за кріси. Все більше й більше їх... Знов бій... Перемога!

Гей гук, мати, гук...

Жмеринка... Хмельник... Янів... Калинівка... Як блищать очі від перемоги... О, Господи! Як багато щастя!... Я негідний... (Закриває очі руками, мовчить. По хвилі): Батьку отамане! Веди орлів до перемоги! До сонця! Нехай би й спалило їх, та не дай упасти. Веди до сонця-слави! Нехай стопляться з сонцем в одно, нехай самі стануть сонцем. (По хвилі): Знов нові перемоги... Ні, нема сили, що змоглаб їх у цьому поході спинити! Пробуйте, червоні катюги, може спините живі сили народу... Чому ви тікаєте? Чому охляли ваші — червоні від невинної крови прапори? Не зможете? Га? Житомир... Бердичів... Ще один великий бій... Хто переможе? Правда, чи супостати?... Триває змаг... (Хвилю обсервує): Слава! Слава стрілецтву! Знов ідуть... (Глядить хвилю мовчки, опісля): Звершилося... Очі їхні побачили вимріяний у молодечих снах сон: Дніпро й Матір українських городів...

Блищать до сонця золоті верхи храмів, немов просять Бога визволити їх з рук червоного ката. А вони мовчать, лиш серце беться з захвату... Тихо... Моляться...

Немов орли кинулися по мості. Ворог не зможе протиставитися завзяттю! Він тікає з міста! Столиця наша!... Чуєте? Наша! Ми не дамо Києва! Київ мусить бути наш! (Тихо... Далеко грають дзвони). То в Софії... грають... дзвони... Вони звіщають перемогу!... Чи чуєте? Аж рветься душа... Серце тріскає з радости... (До публики): Слухайте, як грають дзвони в Софії... щоб ви не забули... щоб памятали... що це грають дзвони воскресення! — („Наш Прапор").

М. Мирославич.

ТАЙНИ АТМОСФЕРИ НАШОЇ ЗЕМЛІ

Досвіди вчених виказали, що чим вища верства повітря, тим більше температура опадає. На межі 13-тої милі температура має мінус 53 ступні. У вище положених верствах температура вдержується менше-більше на тому самому рівні. Деякі вчені твердять, що рівень цей уже не змінюється у верствах повітря поза межею 13 миль. Цю гіпотезу (науковий здогад) збивають інші вчені (як Лінденман, Добсон і Гвіпл), які на основі сондування горішніх верств атмосфери дійшли до переконання, що в найвищих районах температура повітря **постійно зростає** і в перісфері доходить до кількох тисяч ступнів. На висоті 100 до 300 миль є т. зв. верства Ейплтона, в якій частинки повітря є сильно найонозовані. Хемічний склад горішніх верств нам **найменше відомий.**

Бальони, для яких найвищою границею лету є 15 миль, не надаються для досліджування верств повітря, які є поза тією границею. Пікарів бальон долетів до висити 20 миль. Та досвіди, що їх здобули таким способом, не виплатилися в порівнянні з коштами, які виложено на стратосферичний лет. Тому практичніше є робити досвіди т. зв. атмосферичними сондами, які можуть долетіти **поза максимальну межу, яку може осягти людина.** Межа ця при нинішньому стані науки й техніки є на границі 30 миль.

Із висліду дотеперішніх проб виходить, що хемічний склад атмосфери є менше-більше той сам до висоти 20 миль; поза тією межею зростає скількість шляхотних ґазів в атмосфері, головно **гелія.**

Наука змогла дістатися досі ледви **до порогів стратосфери.** Глибина атмосфери ще зовсім нам невідома і скриває перед нами неодну тайну, важну для життя всесвіту.

Шляхотні ґази.

Загально відомо, що повітря це сполука ґазів, що складається із 79% азоту і яких 21% кисня. Крім того є в повітрі дуже незначний відсоток т. зв. шляхотних ґазів, як **гелій, араґон, неон, кріптон, ксенон** і ін.

Вплив ріжних станів повітря на орґанізм звірят.

Проби, що їх переводили з т. зв. „чистою" композицією повітря, в якій крім 79 одиниць азоту було точно лише 21 одиниць кисня, а не було шляхотних ґазів, були вбивчі для звіриних орґанізмів. На основі тих досвідів устійнили теорію про **конечність шляхотних ґазів для орґанічного життя.**

Зновуж професор Вілярд Герші доказує, що орґанічне життя може обійтися без азоту. В атмосфері, що складається із 21% кисня і 79% гелію (т. зв. синтетична атмосфера), життя деяких звіриних орґанізмів, нпр. білих мишей, має **знамениті умовини розвитку.**

Цей учений твердить, що коли в повітрі є більше гелію, то таке повітря має „бактеріовбивчі" прикмети, а тимсамим причиняється до кращого розвитку орґанізму, скріплення і продовжування його життєвої сили.

Жінка (у суперечці з чоловіком): — Петре, що я від тебе не зажадала би, все для тебе задороге! Навіть колиб я померла, то похорон був би для тебе задорогий!

Чоловік: — О, то вже ні! Таж це був би одноразовий видаток!

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

НОВА ПОШЕСТЬ СЕРЕД СТУДЕНТІВ.

Професори колеґії Ґвітона в Мортоні, Месечусетс, кажуть, що одним з найпопулярніших курсів між старшими й молодшими студентами колеґії є курси психольоґії. Психольоґія — це грецьке слово, створене з двох слів (психе, душа, і льоґос, слово, наука). Отже це наука про душу.

Психольоґію викладали в університетах здавна, але нею мало хто цікавився. Слухали цих викладів лише деякі студенти, й то не більше, як дві години в тижні. Нині всі хочуть слухати її.

ЧИ НЕ МОДА?

Кажуть, що серед зацікавлених психологією є багато таких, що зацікавлені нею просто з моди. Полізли інші, поліз і я.

Чи багато буде користи з такого зацікавлення, можна сумніватися. Одначе чи не краще хочби з моди вчитися психольоґії, як з моди носити футро з „ракуна" або фляшечку горівки в кишені на клубі?

ПОЩО ЇМ ЦЬОГО?

Замітивши, що студенти й студентки полізли на виклади психольоґії, як бджоли на квіти (чи може як комахи на гній?), професори допитувалися, пощо вони це роблять.

Дістали велику масу ріжнородних відповідей. Одні хотіли знати її для бизнесу; мовляв, знаючи психольоґію, вони будуть краще знати, як робити гроші. Інші хочуть її знати, щоби писати добрі повісті; повість пише про життя, почування, думки, вчинки людей; а *як можна* про це писати, не знаючи психольоґії? Кілька студенток сказали, що їм треба знати психольоґію, бо вони думають вийти замуж і хотіли би бути в подружжі щасливі; а як їм бути щасливими, не знаючи душі чоловіків? Ще інші сказали, що їх зацікавила психольоґія як наука, що розкриває тайни.

Кажуть професори, що поза тими всіми ріжнородними мотивами знати психольоґію є просто бажання розуміти краще людей.

НЕ ЛИШЕ В КОЛЕҐІЯХ.

Кажуть ті самі професори, що зацікавлення психольоґією серед студентів і студенток колеґії Ґвітона є в значній мірі відбиттям зацікавлення цею наукою серед усього громадянства в Америці.

Багато студентів признали, що вони зацікавилися цею наукою тому, що бачили в своїх родичів книжки про цю науку й чули від них розмови про ці справи й тому хотіли би теж її знати.

Докази цього зацікавлення громадянства можна бачити на кожному кроці. Не лише книжки видають про це. Видають спеціяльні журнали, які кожного місяця, а то й тижня, подають про нові висліди розслідів на цьому полі. Викладають психольоґію у ріжних школах. Говорять про неї не лише в школах для виховників, але й у школах для купців, бизнесових зарядців, а в одній нюйорській школі викладають курс „психольоґії" промислових юній".

НЕ ЛИШЕ В АМЕРИЦІ.

Видно таке саме зацікавлення й поза Америкою.

В українській пресі в Галичині стрічаємо багато статей на ріжні психольоґічні теми. Багато пишуть про це журнали для жінок і журнали для молоді.

Коло півтора року тому жіночий двотижневик „Нова Хата" подав був критику нового місячника для студентів, „На сліді", в котрого першім числі була стаття з психольоґії людей.

ЯК ПІЗНАВАТИ ДУШУ З ОБЛИЧЧЯ.

Згадана „Новою Хатою" стаття в студентськім журналі „На сліді" мала заголовок: „Пізнай людину по обличчі". Отже вона говорила про дуже цікаве питання. Бо чиж є де між нами людина, що не пробувала вгадати характеру, вдачі, натури, людини з її обличчя?

Писала тоді К. М. у своїй критиці нового журналу: „Таких статей, як „Пізнай людину по обличчі", краще не містити в журналі для молоді. Обличчя людини не завжди є образом її душі, так як і краска очей чи волосся... Невжеж усі руді й рудаві люди, яких природа такими створила, мусять бути вже згори заздрісні, мстиві й підступні?"

Виходилоб, що автор статті про пізнання людської вдачі з обличчя людини наговорив багато неправди. Якщо це так, то таких річей справді не повинно давати молодим читачам. Та чи лише молодим? Невже старшим читачам писати брехню можна?

НАТУРА РУДИХ ЛЮДЕЙ.

З критики можна догадуватися, що журнал „На сліді" написав, що руді люди заздрісні, лихі, мстиві й підступні.

Як він таке написав, то не написав нічого нового. Це старий погляд на рудих людей серед нашого народу. Як далеко він поширений, видно з того, що навіть Іван Франко, котрий не так легко піддавався поспішним осудам, сказав у своїй записці про українські народні порівняння червоного (червонолицого) чоловіка з катом, вогнем або кармазином: „Такі чоловіки мають звичайно натуру висисати інших людей".

Отже, виступаючи прити цього погляду на рудих і червонолиших людей, „Нова Хата" виступає проти традиційного погляду нашого народу в тій справі.

ЩО КРАЙ, ТО ІНШИЙ ОБИЧАЙ.

Цікаво було би подивитися довкола по світі й справді переконатися: чи правда те, що наш нарід каже, чи правда те, що каже К. М. у „Новій Хаті"?

Якби ми завдали собі труду й спиталися інших народів про цю справу, то в одних знайшли би підтвердження наших поглядів, а в інших знайшли би погляди, якраз нашим протилежні. Декотрі народи вважають рудого чоловіка за красуня, руду дівчину за красуню, і то красну тілом і красну душею. І якби ми далі розпитували, то переконалисеб, що в таких народів, у котрих рудий вважається красним, часто чорнявий уходить за лихого, заздрісного, мстивого, підступного чоловіка, за якого в нас уходить рудий.

Який розумний висновок з того? Чи можливо, щоб руді були рівночасно людьми гарної вдачі й людьми поганої вдачі?

Як це не можливо, то чи не розумніше буде взагалі не брати краски волосся під розгляд людської вдачі? Чи не краще замісць дивитися за краскою волосся як за признакою характеру, дивитися за чим іншим, по чому справді вдачу пізнати?

ЯК РУДІ ПОПАЛИ МІЖ ЗЛИХ.

Відкинувши думку, що руде волосся є признакою доброго або злого характеру, це не значить, щоб зовсім покинути думати про цю справу. Адже як ми хочемо пізнати людей, то саме це нас може багато навчити, коли ми дізнаємося, як це так сталося, що цих рудих людей в одних народів уважають за лихих людей, а в інших за добрих людей.

Чи не можна знайти причини просто в тому, що в одних народів руді люди рідкість, а в інших народів звичайна поява? Де вони рідкість, там їх уважають за виродів; а де вони звичайна поява, там їх уважають за нормальних, а тимсамим гарних людей.

Так воно буває серед звірят: чорної ворони інші ворони не клюють, але на білу всі падуть.

Та чи з цього, що так природньо, вже виходить, що так розумно робити?

ПРАВДА В БРЕХНІ.

І ще одно цікаве за тих рудих людей. Представмо собі, що родиться руда дитина в суспільності, що вважає рудих за звичайних, або добрих, людей; і родиться дитина з рудим волоссям у суспільності, що вважає рудих за злющих, лихих, заздрісних, підступних виродів. І припустім, що й одна й друга дитина вродилася з такою самою одідиченою вдачею. І припустім, що кожна з них пожила, кожна в своїй суспільності, двацять літ. Що буде з ними по двацятьох роках? Чи буде одна дитина така сама, як друга, як вони були при народженні? Чи може вони будуть інакші?

Чи нема великої правдоподібности, що по двацятьох роках будемо мати не дві подібні особи, але дві дуже неподібні особи? Чи нема великої правдоподібности, що по двацятьох роках руда людина, що жила серед суспільности, яка її вважала злою, лихою, злющою, заздрісною, справді стане злою? І чи не має друга людина, що жила в суспільності, яка нікого за рудий волос не осуджує, кращих виглядів бути порядною? Чи нема трохи правди в нашій старій поговірці: що люди говорять, то люди й виговорять?

Отже деяка крихта правди в нашім погляді на рудих людей таки є. В нашій суспільності, що осуджує руду людину як лиху людину, справді такій людині легко звихнути собі характер. Але чи за цей характер відповідає вповні ця людина? Чи не винувата за це суспільність?

І коли таке можливе, то чи порядно говорити про злу вдачу рудих людей? Чи не прийдеться й нерудим терпіти через те, що своїми напастями на рудих ми їх робимо злющими?

Хоче знати свою недугу.

— Пане докторе, може мені скажете на що я нездужаю. Лише прошу сказати мені це виразно по українськи, а не по латинськи, бо вже вкінці хочу знати, що мені хибує.

— Дуже прошу, любий пане. Воно дуже просте: ви пете забагато, а це відбивається шкідливо на вошому серці.

— Ах, так! То може тепер пан доктор напишуть мені, як це називається по латинськи, щоб я міг сказати моїй жінці.

З ДНЯ

ВОНЯЄ.

Відколи виїхав з Москви кореспондент Гаролд Дені, а на його місце пішов знову Волтер Дюранті, з „Ню Йорк Таймсу" починає воняти. Бо Волтер Дюранті є беззастережний приятель Советів і вибілює такі річи в Советах, яких не хотів би взяти до пральні навіть найубожчий китаєць на „Іст Сайді".

Той сам пан Дюранті говорив колись, що це неправда, що в Україні голод. Говорив він це тоді, коли міліони людей конали з голоду, а матері поїдали трупи своїх дітей. Тепер, себто кілька літ пізніше, навіть самі комуністи признають, що голод був, і то страшний. Але притому вони додають, що всеж таки советська влада дала собі з тим голодом раду. А дала вона собі „раду" в той спосіб, що згинуло біля шість міліонів людей.

Тепер цей пан Дюранті „вибілює" ці масові розстріли, що відбуваються по ріжних місцевостях Советів. Він старається їх записати на рахунок „парадоксальної московської вдачі", або на рахунок „безвідповідальних місцевих чинників". Згадуючи про них мимоходом, він на кожному кроці старається підкреслити, що всетаки сталінський режим дуже сильний, що робить шалені поступи вперед і що люди задоволені з нього, а навіть тішаться, що той режим що дня вистрілює десятки осіб.

У повоєнних часах у людей є дуже підірвана віра у правду. Вже мало хто на світі вірить, що ця правда денебудь є. Вона є хіба там, де є сила. І ця „правда" виглядає так, як цього собі бажають ті, що орудують силою.

Фактично воно все так було на світі. Але колись ті, що мали силу, бодай старалися якось виправдати цю свою „правду". Тині вони брешуть у живі очі. Та саме ця очевидна брехня розбуджує в людей смак до сили, смак до відплати й на довшу мету родить такі суспільні струї, які брутально ламають хребет тим, що так нахабно цеї правди нині надуживають.

ЯПОНСЬКЕ „ПОЧЕСНЕ ВБОЖЕСТВО".

В Японії серед аристократичних кругів започатковано нову моду, яку японці приблизно називають „почесне вбожество". Цю нову моду зродила теперішня війна Японії з Китаєм. Японія не має досить грошей на споводження першорядної матерії з заграниці, а навіть першорядної вовни на матерію. Тому японські багачі започаткували „почесне вбожество". Вони будуть носити вбоге убрання й показуватимуть перед людьми, що людина, коли має добре, духово-аристократичне виховання, буде виглядати почесно навіть в убогому вбранні. Це не одіж прикрашує людину, тільки людина одіж.

Багато річей на світі широкий загал приймає не під впливом власного смаку, тільки тому, що інший так робить. Ми знаємо, що ті моди, якими захоплювалися люди десять літ тому, нині в тих людей викликують згірдливий сміх. А за десять літ такий самий згірдливий сміх викликуватиме та одіж, що вони її нині носять і нею захоплюються.

Люди найбільше наслідують і захоплюються тими річами, що їх мають вищі, аристократичні сфери. В Америці цю ролю відграють голівудські актори. Бо людям здається, що коли вони вдягнуть на себе таку саму одіж, яку мають аристократи, чи актори, то будуть також виглядати так, як ці перші.

„ПОЧЕСНЕ ВБОЖЕСТВО" В АНГЛІЇ.

Японське „почесне вбожество" не є винаходом японців. Англійська аристократія віддавна її плекає, хоч може в більше умірковиних межах. Англійський аристократ ненавидить „джигунство" й старається одягатись сіро, невидно, некрикливо. Поглянувши на виставові вікна в Лондоні, можна знайти найгарніші щодо форми убрання саме в найдорожчих склепах. Навіть жартовливо кажуть про англійців, що вони наперед витрачують велику суму, щоб винайти добру якість даної матерії, а потім витрачують ще раз стільки гроша, щоб зробити її поганою.

А ТЕПЕР ТРОШКИ СМІХУ.

Нюйорська польська ґазета приносить з Варшави таку новинку: „Всі варшавські часописи, без ріжниці політичних переконань, натаврували недільні виступи неосудних чинників, описуючи їх як тих, що хочуть впровадити анархію в життя Польщі. Вони підкреслюють, що ці методи політичної боротьби мусять бути якнайрішуче в и к о р і н е н і. Польща, якій чужі є ці методи насильства і терору, не буде толерувати в себе політичних розрахунків, переведених кулаком чи петардою". Цю новинку затилуловано: „Польщі є чужі методи насильства і терору". Чи не смішно?

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ГЕЙ, ДО ШКОЛИ, ШКОЛЯРІ, — ДО РІДНОЇ ШКОЛИ!

Вакації скінчились. Коло шкіл роями дітвора, мов ті бджілки коло вулика. У деяких повно книжок під пахою, інші йдуть голіруч, а маленькі, побравшися за руки, біжать з радісним виразом на личках. Для них школа — це щось нове, таємниче. І так скрізь дітвора спішить до школи. Та скільки то є між ними наших українських діточок, що разом з іншими йдуть учитися до американської школи! Але наших діточок жде ще друга, своя рідна, українська школа. Отже посилайте, родичі, своїх дітей і до української школи, бо перед нами великий обовязок, велике завдання, а це національне виховання нашої молоді.

Молодь — це наша будучність! Старша еміґрація минається, нова зовсім не напливає, отже вся надія у наших дітях. І якщо ми, родичі, не подбаємо про їх національну свідомість, то наша нація минеться тут скоро. Воно не вистарчає сказати дитині, що вона українець чи українка, і навчити її потрохи говорити своєю рідною мовою. Того всього замало. Національну свідомість треба утревалювати стало своєю рідною книжкою, журналом, а до помочі має стати нам своя рідна, українська школа. Багато організацій, а то і поодиноких людей працюють над тим, щоб видавати якнайкращі й найлекші підручники до науки й інші повчальні змістом і патріотичні книжечки. Згадаю хочби про добре відоме нам видавництво в Рідному Краю, „Світ Дитини", що випускає в світ сотки книжечок, дуже цікавих і цінних для нашої молоді. „Дитяча Бібліотека", що випускає книжечки раз на місяць, коштує $1.50 на цілий рік, а журналик „Світ Дитини" коштує лиш $1 на рік (адреса: „Swit Dytyny", Lwiw, Zimorowycza, 2). Цей журналик своїми віршиками, казками, патріотичними оповіданнями та образками формально захоплює дітвору. Також дуже гарні і дешеві є журналик „Дзвіночок" та „Ранок", що виходить раз на місяць і дають велику насолоду нашим малим читачам (адреса: „Dzwinoczok", Lwiw, Kosciuszki 1a). Є ще багато інших добрих журналиків для дітей та книжечок, що ціною приступні і для найбідніших. Ви навіть не подумаєте над тим, скільки грошей видаєте річно, купуючи обемисту ґазету, лише тому, щоби діти мали ті колірові „джоки", з котрих нема ніякої користи. А це робить суму $5.20, бо є 52 тижні в році. А як прийдеться дати лиш $1.50, або й $1, і то за свій журналик, що нам близький і дорогий, бо писаний своєю рідною мовою, то зараз знаходяться ріжні викрути, що не вистарчає на все. В Америці вже є споре число української інтеліґенції, що повинна бути у таких справах прикладом, але здається, що небагато є таких, що дбають про національне виховання своїх дітей.

Кожна українська школа в Америці, повинна обовязково передплачувати і по кілька примірників українських дитячих журналиків та завести в себе дитячі бібліотеки, де діти могли би позичати собі книжечки. Як уладити таку бібліотеку, може послужити до того книжечка п. заг. „Дитячі бібліотеки", котру випустило в світ видавництво „Світ Дитини". Там є всякі вказівки та списи посортованих книжечок, відповідно до віку дитини, як і ціни. Таку бібліотеку повинні провадити старші школярі під доглядом учителя. Це напевно принеслоб велику користь для нашої молоді, бо це не лише поглиблювало би національну свідомість, але розбуджувалоб охоту до читання. Всім відомо, що жовтень це місяць української книжки, тому масово замовляйте книжки й уладжуйте бібліотеки. Використайте нагоду, бо ціни на книжки в жовтні всюди знижені.

Анастасія Кочан,
Джоліет, Ілл.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА"

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

СИРАКЮЗ, Н. Й.

Нова українська професіональна сила.

Недоля вигнала наш нарід з Рідного Краю. І розбрились ми по цілому світі. І одно добре, що де тільки пощастило українцеві дістати роботу, заложити родинне гніздо й відложити кілька центів, там він намагався дати своїй дитині освіту і вивести її, як то кажуть, у люди. Ось таке можу сказати і про своїх добрих знайомих: громадянина Михайла Лобура і його дружину. Це свідомі наші громадяни. І

Василь Лобур.

тому добре виховали і свого сина Василя, що саме тепер покінчив в Освего, Н. Й., науку на вчителя вищих шкіл. Василь Лобур, так як і його родичі, є членом 263 відділу У. Н. Союзу. Він добре говорить українською мовою, якою володіє теж у письмі. І живо цікавиться всіми українськими справами, а зокрема визвольною боротьбою наших братів у Рідним Краю. Вірю, що з нього матиме американська Україна велику користь, а родичі потіху.

Г. Туркевич.

— Кілько ви маєте братів, пане Капусняк?

— Одного.

— То цікаве! Вчора я говорила з вашою сестрою, а вона впевняла, що має двох братів!?

Вчора на концерті вся публика стала оплескувати з захвату співачку, як вона заспівала одну арію.

— Щож це була за арія?

— „Ах, уже завтра розлучимось навіки!"

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ЯК ЖИВУТЬ ЛЮДИ В ТРОПІКАЛЬНОМУ ПРАЛІСІ

Буйний тропікальний праліс, де природа на перший погляд повними руками сипле на землю своє благословення, де земля просто викидає з себе таку масу ростин усякого роду, де все вічно цвіте і родить овочі, цей праліс не є раєм для людей. Із здивуванням питаємося, чому? як це можливо? Це правда, що в пралісі подостатком овочів достигає у коронах дерев, одначе ті овочі тяжко дістати людині; вони радше дістаються звірятам, що є поворотніші від людини. Людину, що ждала би лише на те, що їй дасть праліс, постигла би напевно смерть із голоду. Одинокі піґмеї (маленькі ростом мурини) вміють вижити з того, що їм дає праліс, а це тому, що всюди дістануться, що протиснуться і в таку гущу, перед якою стане в розпуці не лише білий мандрівник, а й туземний мурин. Ба, піґмеї лазять і по верховіттю дерев, наче малпи. Племя банту, яке також живе у пралісі, мусить працювати на прожиток. Мусять із трудом управляти землю, тяжко воювати з пралісом за кожну пядь вільного простору, на якому моглиб оснувати своє село. Яка тяжка праця в гарячому тропікальному підсонні корчувати дерева! Та банту вміютя собі дати раду: викорчовують лише те, що конче треба, викопають або вогнем знищать лише дуже розгалужене коріння, а високі пні далі сторчать угору. На цьому з трудом здобутому куснику землі плекають плоди, щоб вижити, передівсім банани, потім мельони, гарбузи й олійну пальму. Банан для них найважніша пожива. Деякі овочі варять на пальмовій оливі або мелять на муку, висушивши передше на вогні. Із пальмових овочів витискають оливу, а з цвітів молодих овочів приладжують одурманюючий напиток — пальмове вино.

Муринам у їх праці помагає те, що можуть сіяти і збирати цілий рік, бо в тій горячі та вогкости, яка є в тропікальному лісі, все скоро росте і достигає. Та саме ця буйна рістня, що з одного боку людям помагає, з другого боку є їх найбільшим ворогом, з нею мусять без упину боротися, усувати її. А всеж, не зважаючи на людську працю, заростає все так скоро, що банту мусять розмірно часто переселюватися. Ця нестримна потопа ростин не є наслідком урожайности землі, а навпаки, в пралісі є врожайної землі дуже мало, а це також є одною з причин, чому тут не можна оснувати більшої хліборобської оселі. Цю надмірну рістню спричинює лише теплота й вогкість. Ні пасовища не можна тут завести, тому банту плекають лише кози, вівці та безроги. Роґатої худоби та коней, які тут з причини нездорового підсоння навіть не видержалиб, вони не знають. Так то банту в більшості веґетаріянці, та не з переконання, лише з конечности. Тим недостатком мяса можна мабуть і пояснити їх тугу за мясом, що в багатьох племен обявляється у людоїдстві.

Взагалі праліс мало заселений. Це нездорова країна і ріжні роди гарячки десяткують і так нечисленне населення. Тревало це розмірно дуже довго, заки праліс бодай вчасти заселили, бо тяжко було продістатися у його середину. Зате праліс став охороною слабих і переслідуваних. Заселюють праліс, як уже сказано, піґмеї, які стоять на найнижчому ступні людського розвитку, і племя банту, яких тут загнали суданські неґри. Банту оснували собі тут довгі села, хата коло хати, рядом і сто, одна побіч одної, бо праліс не дає, щоб село розвинулося в ширину. Хатини доволі продувні, побудовані з того, що дає праліс, із дерева та листя. Кожне село це відокремлена малесенька самостійна держава, що також не має звязків з іншими селами. Хіба торговля їх лучить, та й це не є вільна торговля в нашому розумінні. Попросту одно село купує товар у другому селі і так ступнево дістанеться у глибину пралісу всякі роди товару, які вивантажено на африканськім побережжі. Багато сіл живе саме лише з того посередництва торговлі, тому то племена, що живуть ближче побережжя, так завзято боронили приступу европейцям. Боялися, щоб не втратили посередництва торговлі. Одначе праліс, який так утруднює боротьбу за існування своїм жителям, не зможе боронитися перед культурною силою. І так так білі помалу крок за ком промощують собі шлях у глибину пралісу, завойовують його і вміють вихіснувати для себе всі його плоди і рівночасно стараються плекати на землі пралісу нові, досі там невідомі плоди, часто з гарним успіхом.

ТАРЗАН І БОГИНЯ МАЇВ.

(128)

Коли Джордж побачив Тарзана, йому з радости засвітились очі. Він знов цю подію приписував чудесним впливам стоеї заячої лапки. „Гальо, пане Тарзан!" — закричав він. „Я страшенно радий, що ви разом з нами!" Він не думав тим образити Тарзана, мовляв, „я радий, що ти теж у біді", тільки був певний, що тепер Тарзан всі справи знов наладнає.

Та на це Тарзан відповів йому поважно: „Я остерігав вас, щоб ви не йшли за мною. Тепер справа пропаща. Це майже неправдоподібне, щоб ми тепер вирвалося звідсіля". Тут умішалася Юля і промовила: „Ваше життя не є менше вартне від нашого". Коли вона промовляла, Залія прошивала її своїми очима. В її очах вогнем палала заздрість.

Хто була ця дівчина? Що вона означає для Тарзана? А може вона його жінка, або, ще гірше, його наречена? Ах, це причина, що він цілий час був такий холодний до неї. Це не була самоконтроля з його сторони, тільки звичайне залюблення по самі вуха, в якім нема місця для іншої жінки крім тої, що її чоловік кохає. Такі гадки снувала Залія.

Залія всетаки була дикунка і свої почування скоро переводила в чин. Після тих гадок вона скоро сягнула своєю рукою по ніж, що був причіплений при її боці, та кинулася з ножем до Юлі. Вона виглядала мов тигриця, що обороняє свої тигренята. Юлю придержував один величезний маянець і вона була цілковито безборонна.